

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ SOCIOLOGIE

**RĂSPUNSUL SISTEMULUI ROMÂNESC DE PROTECȚIA
COPILULUI LA CAZURILE DE ABUZ ȘI NEGLIJARE**

-Teză de doctorat-

Conducător științific

Prof. univ. dr. Maria Roth

Doctorand

Tonk Gabriella

Cluj- Napoca

2016

CUPRINS

INTRODUCERE	7
CAPITOLUL I. PROTECȚIA COPILULUI ÎN CONTEXT INTERNAȚIONAL	15
1.1. Introducere	15
1.2. Politici și recomandări internaționale privind protecția copilului împotriva violenței	16
1.2.1 Instrumente ale Organizației Națiunilor Unite	16
1.2.2. Instrumente ale Consiliului Europei.....	19
1.2.3. Instrumente ale Uniunii Europene	22
1.3. Abordarea sistemică în protecția copilului.....	24
1.4. Definiții ale sistemului de protecție al copilului	27
1.5. Modalități de evaluare și analiză ale sistemelor de protecție a copilului în contextul internațional	31
1.5.1. Evaluarea cadrului de reglementare și a sistemului instituțional	32
1.5.2. Analiza sistemului de date privind abuzul și neglijarea copilului.....	33
1.5.3. Indicatorii de bază privind copiii aflați în sistemul de protecție	34
1.5.4. Analiza costurilor în sistemul de protecție	36
1.6. Concluzii	37
CAPITOLUL II. MODELELE TEORETICE ALE RĂSPUNSULUI SISTEMULUI DE PROTECȚIE LA MALTRATAREA COPILULUI	39
2.1. Introducere	39
2.2. Teoriile individualist-moraliste. Modelul medical.....	39
2.3. Teorii sociale. Modelul ecologic	43
2.4. Modelul socio-cultural	44
2.5. Perspectiva teoriei critice. Modelul feminist și cel structuralist	45
2.6. Perspectiva drepturilor copiilor și perspectiva sănătății publice.....	48
2.7. Sistemele centrate pe protecție și sistemele centrate pe familie-servicii	51
2.8. Universalism versus etnocentrism	54
2.9. Concluzii	57
CAPITOLUL III. EVOLUȚIA SISTEMULUI DE PROTECȚIE A COPILULUI ÎN ROMÂNIA.....	58
3.1. Introducere	58

3.2. Construcția legală și socială a conceptului de copil abuzat și neglijat în România.....	59
3.2.1. Abuzul fizic	60
3.2.2. Abuzul emoțional	61
3.2.3. Abuzul sexual.....	62
3.2.4. Neglijarea	63
3.2.5. Exploatarea copilului	65
3.3. Fenomenul maltratării în România	65
3.4. Evoluția istorică a sistemului de protecție a copilului din România.....	68
3.4.1. Etapa măsurilor reparatorii.....	71
3.4.2. Pași de reformă.....	73
3.4.3. Reforma pe baza legislației pe drepturile copilului.....	75
3.5. Concluzii.....	81
CAPITOLUL IV.	
ANALIZA SISTEMULUI DE DATE DIN ROMÂNIA PRIVIND ABUZUL ȘI NEGLIJAREA COPILULUI.....	82
4.1. Introducere	82
4.2. Avantajele bazelor de date ca instrumente valide de combatere a violenței împotriva copilului.....	82
4.3. Scopul și metodologia cercetării	88
4.3.1. Etapele de cercetare	88
4.3.2. Instrumentele folosite și loturile la care s-a recurs de-a lungul etapelor 1-2 ...	90
4.3.2.1. Instrumentele folosite în etapa 1, pasul I – analiza de documente și interviul	90
4.3.2.2. Instrumentele folosite în etapa 1, pasul II - Chestionarul.....	91
4.3.2.3. Ghid operațional din etapa 1, pasul I.....	92
4.3.2.4. Instrumentul folosit în etpa 2 - Focus grup	93
4.4. Rezultate și discuții	93
4.4.1. Caracteristicile sistemului de date și de monitorizare la nivel central și local	93
4.4.2. Sistemul instituțional-legislativ de colectarea datelor de la nivel local (județean).....	101
4.4.3. Caracteristicile bazelor de date de la nivel local (județean).....	114
4.5. Datele statistice disponibile privind abuzul și neglijarea copilului în România.....	119
4.6. Proiect de îmbunătățire a înregistrării datelor privind copiii expuși abuzului și neglijării: Setul Minim de Date	123
4.7. Concluzii.....	128
CAPITOLUL V.	
RĂSPUNSUL SISTEMULUI ROMÂNESC DE PROTECȚIE A COPILULUI LA ABUZ	

ȘI NEGLIJARE	129
5.1. Introducere	129
5.2. Subraportarea și cauzele ei.....	130
5.3. Studiul de monitorizare a cazurilor de abuz și neglijare a copilului (SMCAN) în România	131
5.3.1. Scopul și metodologia cercetării	133
5.3.1.1. Definiții	133
5.3.1.2. Identificarea surselor de date.....	133
5.3.1.3 Strategia de eșantionare	134
5.3.1.4. Metodologia colectării de date	138
5.3.2. Rezultate și discuții	139
5.3.2.1. Incidența cazurilor de abuz și neglijare în România	139
5.3.2.2. Vulnerabilitatea copiilor la diferitele forme de abuz și neglijare în funcție de vârstă și gen	140
5.3.2.3. Caracteristicile copiilor victime ale maltratării	141
5.3.2.4. Agențiile implicate, serviciile furnizate.....	143
5.3.2.5. Disponibilitatea/lipsa datelor din dosarele copiilor.....	146
5.4. Studiu de monitorizare privind managementul cazurilor de abuz și neglijare a copilului	148
5.4.1. Scopul și metodologia cercetării	148
5.4.2. Rezultate și discuții	149
5.4.2.1. Sesizare - cine face sesizarea către cine?	149
5.4.2.2. Răspunsul la cazurile de abuz și neglijare	151
5.4.2.3. Instrumentele de evaluare	153
5.4.2.4. Colaborarea între instituții.....	156
5.4.2.5. Factorii care conduc la succes.....	159
5.4.2.6. Factorii care conduc la eșec.....	161
5.4.2.7. Dificultăți în ceea ce privește funcționarea sistemului.....	162
5.4.2.8. Îmbunătățirea intervenției:	164
5.5. Concluzii.....	166
LIMITE ALE CERCETĂRII EMPIRICE, CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	168

Cuvinte cheie: sistemul de protecție a copilului, abuz, neglijare, sistem de monitorizare, management de caz

Cercetările care vizează fenomenul maltratării copilului explorează adesea întrebări precum: cine sunt copiii care suferă de violență, care sunt consecințele maltratării asupra dezvoltării copilului, care sunt condițiile cu cele mai mari riscuri din punctul de vedere al victimizării copilului, cine este responsabil pentru comiterea abuzului, care este magnitudinea problemei, cum pot fi copiii protejați cel mai eficient împotriva violenței și cine este responsabil pentru protecția lor? Scopul ultim al acestor întrebări este prevenirea violenței precum și tratamentul eficient al consecințelor negative pe care aceasta le are asupra dezvoltării copilului.

Bentovim (Bentovim&Grey, 2015) identifică două puncte critice în istoria cercetării maltratării copilului, care au avut o influență puternică asupra cercetărilor care au urmat și politicilor subsecvente. Primul a fost identificarea „sindromului copilului bătut” de către Kempe în 1968, care a deschis drumul cercetărilor privind relele tratamente împotriva copiilor, atrăgând atenția sistemului medical de îngrijire a copiilor asupra violenței și riscurilor la care sunt expuși copiii în familie. Activitatea internațională inițiată de Kempe și colaboratorii lui¹ au lansat și o nouă preocupare în ceea ce privește bunăstarea copilului, schimbând odată pentru totdeauna conceptul protecției copilului, atrăgând atenția asupra riscurilor pe care le poartă familia și cei care oferă îngrijire în relația cu copilul.

Al doilea punct critic, în accepțiunea lui Bentovim este realizarea studiului global al UNICEF, intitulat *The World Report on Violence Against Children*, coordonat de Paulo Sergio Pinheiro (Pinheiro, 2006). Studiul este prima cercetare a Națiunilor Unite în care a fost implicată o masă largă de copii, în calitatea lor de deținători de drepturi și îndreptățiți să-și exprime viziunea în toate aspectele ce țin de viața lor.

Studiul lui Pinheiro a atras atenția lumii asupra fenomenului extrem de răspândit al violenței împotriva copilului (Pinheiro, 2006), care într-un procent mare are loc în sânul familiei.

Cu toate că comunitatea internațională a adoptat aproape unanim *Convenția Organizația Națiunilor Unite privind Drepturile Copilului* (United Nations, 1989) statele

---

1

<http://www.ispcan.org/>

încă nici acum nu reușesc să creeze condițiile în care să aibă loc dezvoltarea armonioasă a copiilor. Așteptările și mesajul central al studiului global UNICEF sunt extrem de pretențioase: „niciun act de violență împotriva copilului nu este justificabil, și toate formele de violență împotriva copilului pot fi prevenite”. Cu toate acestea, copiii sunt expuși în continuare violenței cel mai frecvent în familiile lor, dar unii copii au experiențe de maltratare cauzate de factori externi, ca și cei care sunt în situație de migrație sau caută protecție în context internațional, de exemplu copiii fără documente, neînsoțiți pe teritoriul altor state, copiii traficați, copiii aflați în detenție, cei în situație de marginalizare socială și afectați de sărăcie etc. Trebuie luate de asemenea în considerare aspectele de gen ale violenței, fetele și băieții sunt expuși unor forme de riscuri diferite (European Commission, 2011).

Raportul Agenției pentru Drepturile Fundamentale ale Uniunii Europene (FRA, 2014) privind violența împotriva femeilor publicat în 2014, arată că, în Uniunea Europeană în medie 27% dintre femei au avut experiență de abuz fizic înaintea împlinirii vârstei de 15 ani din partea unui adult, iar aproximativ 61 milioane de femei au suferit o formă de abuz fizic sau sexual în copilărie din partea unui adult. Mai mult decât atât, datele arată că 16 % dintre persoanele care au fost traficate în UE sunt copii. În cele 11 state membre, care au deținut date comparabile, aproximativ 13000 copii au suferit de crime violente în anul 2010. În România, cel mai recent studiu epidemiologic pe eșantion național arată că, abuzul psihologic împotriva copiilor este forma de violență cea mai frecventă, raportată de 65,8% din copii, abuzul fizic rămâne să fie frecvent raportat, în ciuda interzicerii prin lege a pedepselor fizice, raportat de 44,8% dintre copii, frecvența neglijării este de 19,4% conform datelor copiilor. În privința abuzului sexual 7,4% dintre elevii din clasa a X-a au relatat despre experiențe de abuz sexual, iar cei din clasa a a V-a într-un procent de 3,5% (Antal et al., 2012).

Cercetările care vizează maltratarea copilului trebuie realizate și interpretate ținând cont de contextul social mai larg în care ele au loc, problema maltratării copilului fiind un fenomen social care are legătură cu modul în care copilăria, parentalitatea, rolul copilului în societate și în familie, dezvoltarea și educația sunt concepute într-o societate dată. Dacă este unanim recunoscut că, familia este sistemul care are capacitatea de a oferi cea mai bună protecție copilului, avem totodată suficiente date să credem că, ea este totodată și sistemul care poartă cele mai mari riscuri în privința potențialului de victimizare al copilului

(Pinheiro, 2006). Rămâne să ne întrebăm: cine este îndreptățit și responsabil să intervină în funcționarea familiei și în numele cărei puteri și ale căror scopuri; ce este necesar și ce este prea mult în cazul unei intervenții, respectiv ale cui interese sunt urmărite la o intervenție din partea unui actor extern? Reflectarea la dinamica relației dintre stat și familie, dintre privat și public așadar devine esențială în modelarea oricărui răspuns din partea unui actor instituțional care se poziționează ca for decizional în privința violenței împotriva copilului în familie și comunitate.

Evoluția pe plan internațional a sistemelor de bunăstare a copilului a fost ghidată de cercetările care au explorat fenomenul atașamentului în relația copil-mamă, efectul deprivării materne și al deprivării materiale, al neglijării emoționale și al tratamentelor abuzive asupra dezvoltării copiilor, dar și de politicile dominante ale guvernelor din diferite perioade. Bunăstarea copilului nu poate fi separată de bunăstarea familiei și a comunității în general, astfel, politicile care vizează în special sau inclusiv copiii (din domeniul educației, sănătății, justiției, administrației publice) trebuie să fie pe de o parte corelate între ele, dar și integrate în politici de dezvoltare care, în mod mai mult sau mai puțin conștient, au un impact direct asupra bunăstării copilului. Abordarea restrânsă a protecției copilului împotriva violenței, respectiv abordarea mai largă privind bunăstarea copilului sunt complementare într-un sistem integrat de protecție.

Abordarea sistemică în protecția copilului este deja un concept larg răspândit și susținut de recomandări și politici internaționale (UNICEF, 2008; UNICEF, UNHCR, Save the Children, World Vision, 2013; Council of Europe, 2009) avantajul ei constând în recunoașterea potențialului de maximizare a efectelor acțiunilor întreprinse în cadrul sistemului, cu scopul de a oferi protecție și garantarea respectării drepturilor copilului. În același timp însă, abordarea sistemică scoate la iveală cum unele acțiuni greșite sau ineficiența unui element are impact multiplicat la nivelul întregului sistem. Aplicarea paradigmei de sistem la tot ce înseamnă răspuns din partea statului la fenomenul violenței și maltratării copilului contribuie în mare măsură la înțelegerea lui dar și la găsirea modalităților de dezvoltare într-un mod integrat și coordonat.

În România schimbările care au avut impactul cel mai mare asupra evoluției sistemului de protecție a copilului înțeles în sens larg au fost schimbările politice radicale, începând cu schimbarea regimului comunist, prin perioada de pregătire pentru, și cea după aderarea la

UE. Starea de față a sistemului de protecție a copilului din România este la intersecția unor politici promovate de comunitățile internaționale din care și România face parte (Organizația Națiunilor Unite, Consiliul Europei și Uniunea Europeană), și ale unor condiții autohtone complexe, care includ atât factori ce țin de situația macroeconomică a țării, funcționarea și eficiența administrației publice locale și centrale, cât și de valorile și tradițiile societății de astăzi și aspirațiile pentru un viitor mai bun pentru copiii României.

Lucrarea de față își propune să exploreze o parte din ceea ce numim astăzi răspunsul sistemului de protecție al copilului din România la abuz și neglijare. Având în vedere complexitatea temei, trebuie să facem delimitarea ariei de explorare, care se va referi la analiza răspunsurilor sistemului de protecție la situațiile de violență împotriva copiilor comise în familie, având în vedere însă contextul societal mai larg al vieții copiilor și familiilor lor. Pe de altă parte, referindu-ne la elementele sistemului de protecție (Wulczyn et al., 2010; UNICEF, 2013), ne restrângem aria de cercetare asupra sistemului de date privind copiii care sunt în atenția sistemului de protecție (cu măsură de protecție sau fără) precum și asupra aspectelor managementului cazurilor de abuz și neglijare.

Mergând de la general spre particular, în primul capitol sunt prezentate mai întâi politicile internaționale care constituie baza politicilor autohtone, prin asumarea politică a instrumentelor legale internaționale adoptate de Organizația Națiunilor Unite, a Consiliului Europei și a Uniunii Europene, România fiind țară membră ale acestor comunități internaționale. Arătând politicile și recomandările relevante în ceea ce privește obligațiile statului de a construi un sistem capabil de un răspuns eficient la fenomenul maltratării copilului, în al doilea subcapitol vom releva cele mai importante aspecte ale abordării sistemice în protecția copilului, precizând în același timp definițiile date de diferite organisme internaționale (UNICEF, 2008; Save the Children, 2010). În cel de al treilea subcapitol vom prezenta modele de analiză care abordează câteva elemente ale sistemelor de protecție a copilului. Aceste modele sunt folosite pe parcursul lucrării pentru a prezenta situația din România, chiar dacă acestea nu constituie în mod exclusiv modele de analiză pentru lucrarea de față. Ce este de fapt sistemul de protecție? Cum putem identifica și defini răspunsul sistemului? Răspunsul sistemului este dat de interacțiunea complexă a acțiunilor, măsurilor respectiv de lipsa acestora într-un context definit. Lucrarea nu încearcă să evalueze exhaustiv rezultatele măsurilor întreprinse de responsabilii instituționali nici din perspectiva instituțională, nici din perspectiva copilului și a familiei lui, dar dorește să prezinte o

varietate de perspective care pot contribui la o înțelegere mai bună a funcționării sistemului în ansamblul ei.

Pentru a înțelege „răspunsul sistemului” actual de protecție a copilului la nevoile copiilor ai căror dezvoltare este considerată a fi în pericol în propria lor familie, trebuie să avem în vedere asumțiile de bază în ceea ce privește fenomenul maltratării în sine, mai ales în ceea ce privește cauzele maltratării. Răspunsurile statului, exprimate prin politici, sistem instituțional, intervenții etc. sunt modelate în funcție de aceste asumții și presupuse relații de cauzalitate, susținute mai mult sau mai puțin de modelele teoretice realizate de-a lungul timpului. Care sunt aceste modele teoretice și cu ce au contribuit la politicile de astăzi, vor fi descrise în capitolul II.

Capitolul III abordează problematica sistemului de protecție din România, clarificând mai întâi conceptele și definițiile cu care operează diferite sisteme din România, dar și modul în care acestea se raportează la definițiile adoptate internațional. În acest capitol așadar, începând cu explorarea construcțiilor sociale și juridice ale abuzului și maltratării în România, până la magnitudinea fenomenului prin prisma cercetărilor empirice din țară, încercăm să conturăm un răspuns la întrebarea „cine sunt copiii care au nevoie de protecție în România?”. Ultimul subcapitol din Capitolul III explorează tema evoluției sistemului de protecție din România în relație cu perspectivele și politicile subsecvente, dominante în context internațional, care stau la baza organizării și funcționării sistemului de protecție din România. În acest subcapitol se prezintă sistemul de protecție din perspectiva puținelor cercetări existente în această temă în România.

Statisticile oficiale² arată că, în ciuda eforturilor administrației centrale, ale administrațiilor locale, ale diferitelor instituții, politici etc. numărul copiilor care intră în atenția sistemului din cauza maltratării s-a menținut aproximativ constant în ultimii 8 ani, factorii considerați ca fiind cauzele principale ale măsurii de protecție rămânând și ei aceiași, iar date cu privire la impactul sistemului asupra dezvoltării și bunăstării copiilor intrați în sistemul de protecție lipsesc. Cercetările din cadrul lucrării, prezentate în Capitolul IV și V urmăresc să prezinte o imagine cât mai clară cu privire la două elemente ale sistemului, considerate a fi de bază în ceea ce privește răspunsul la fenomenul abuzului și

---

2 Pagina web a Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, www.copii.ro, conține statisticile oficiale privind situația copiilor din sistemul de protecție din România.

neglijării.

Astfel, Capitolul IV explorează sistemul de date din România, care la nivel declarativ are rolul de monitorizare și de fundamentare a politicilor din domeniu. Cercetarea realizată dorește să releve care sunt limitările sistemului, care decurg din structura și modul de funcționare al acestui subsistem și care sunt oportunitățile de dezvoltare, care ar face ca posibilă îndeplinirea rolului sistemului de monitorizare. Cercetarea folosește mai multe metode care se focusează pe aceleași teme. Astfel, sistemul legislativ-instituțional care stă la baza funcționării sistemului de monitorizare a fost explorat atât prin metoda analizei de documente cât și prin interviuri. Analiza de documente a relevat politicile care prevăd modalitatea de definire, semnalare, înregistrare și evaluare a cazurilor de maltratare, precum și setul de date care trebuie raportate către autoritatea centrală, fiind colectate și înregistrate la nivel local. În privința funcționării colectării datelor de la nivel local, precum și utilitatea și utilizarea datelor astfel obținute se vor primi informații prin interviul realizat cu un reprezentant al Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (în continuare ANPDCA). Modalitățile de semnalare și înregistrare a cazurilor însă nu sunt clar prevăzute în legislație, legăturile interinstituționale care chiar dacă sunt reglementate, implementarea lor pe teren depinde foarte mult de factori subiectivi. Aceste aspecte au fost explorate prin interviuri realizate cu un profesionist de la serviciul public de asistență socială dintr-un municipiu și un alt profesionist de la direcția de monitorizare din cadrul direcției generale de asistență socială și protecția copilului (în continuare DGASPC) al aceluiași județ. Pentru a avea o imagine cât mai completă despre situația bazelor de date folosite la nivel județean am folosit un chestionar, care a fost completat de 45 direcții dintre cele 47 existente. Chestionarul conține 7 seturi de întrebări și este structurat pe următoarele teme: informații generale despre înregistrarea datelor privind abuzul și neglijarea copilului; disponibilitatea datelor în general; disponibilitatea datelor despre victimă; disponibilitatea datelor despre incidente; disponibilitatea datelor despre familie; disponibilitatea datelor despre agresor; informații despre definiția maltratării folosită de către organizație. Chestionarul a fost testat în prealabil cu 4 instituții, după care a fost trimis la autoritatea centrală care l-a transmis către fiecare DGASPC din țară. Prin folosirea unor metode de statistică descriptivă am primit răspunsuri privind care sunt datele care se înregistrează și la ce sunt folosite aceste date la nivel județean. La finalul acestui capitol va fi prezentat inclusiv un model de colectare sistematică de date, dezvoltat în cadrul proiectului intitulat „Răspuns coordonat la

problematica copiilor victime ale abuzului și neglijării prin Setul Minim de Date” realizat cu sprijin financiar al Comisiei Europene, Programul Daphne III, la care autoarea tezei a contribuit. Registrul de date propus prevede un set minimal de date care să fie înregistrat cu contribuția a mai multor instituții din sectoare diferite care ar permite o monitorizare bazată pe cazuri, adică centrat pe copil. Ultimul subcapitol al Capitolului IV explorează măsura în care, în opinia specialiștilor din diverse sectoare, acest model constituie o oportunitate de dezvoltare a sistemului actual.

Capitolul V realizează o analiză pe de o parte privind situația copiilor care sunt în atenția sistemului de protecție a copilului, fiind victime sau suspecți a fi victime ale violenței, precum și aspecte importante privind managementul cazurilor de maltratare în România. Studiul de monitorizare a cazurilor de abuz și neglijare a copilului prezentat în acest capitol face parte dintr-un proiect internațional, realizat în 9 țări din regiunea Balcani, folosind metoda analizei de dosar. Astfel, prin analiza unui număr de 288 dosare ale copiilor înregistrați de sistemul de protecție ca fiind victimă sau suspect a fi victima maltratării, cu vârsta de 11, 13 și 16 ani din 15 județe și un sector al Bucureștiului încercăm să aflăm care sunt caracteristicile copiilor, îngrijitorilor, familiilor și ale persoanelor care comit abuzuri asupra copiilor. De asemenea este interesant și în ce măsură dosarele conțin date esențiale privind copilul, situația socio-economică, caracteristicile incidentului, consecințe, persoane de sprijin, abuzator etc. Intervenția se bazează pe aceste date “oficiale”, cu toate că, profesionistul care instrumentează cazul poate să aibă mai multe cunoștințe decât cele care sunt consemnate la dosar. Așadar, dosarele au fost analizate pe baza unui formular de extragere a datelor și datele au fost prelucrate cu programul SPSS 10.5. Dat fiind faptul că, împărțirea grupului după categoriile de bază, urmărind vârsta, genul și forma maltratării au rezultat în subgrupe cu număr mic de cazuri, compararea grupelor nu a fost realizată. Astfel, am folosit doar statistică descriptivă.

În ceea ce privește obținerea informațiilor legate de etapele managementul cazurilor de abuz și neglijare, studiul de monitorizare oferă informații insuficiente, instrumentul folosit permițând doar obținerea unor date cantitative. Însă aspectele ce țin de proces nu pot fi relevate decât prin metode calitative. Astfel, pentru a primi răspunsuri pentru întrebările ce țin de procesele și procedurile din cadrul managementului de caz au fost realizate interviuri cu specialiștii care lucrează cu cazuri de abuz și neglijare în cadrul serviciului public de asistență socială, direcția generală de asistență socială și protecția copilului și o

organizație non-guvernamentală dintr-un singur județ. Tematicile țintite au fost următoarele: în ce caz se semnalează cazurile de maltratare, reținând că semnalarea cazurilor este o obligație legală a profesioniștilor ,cum se face semnalarea cazurilor, pe ce instrumente se bazează evaluarea riscului, dacă se face o evaluare a riscului, care sunt instrumentele folosite pentru evaluarea nevoilor copilului, cum se realizează colaborarea interinstituțională în practică, care sunt factorii de succes și de eșec în opinia profesioniștilor, care sunt dificultățile cu care se întâlnesc în cadrul sistemului și cum se poate îmbunătăți intervenția în opinia lor.

Ipotezele cercetărilor realizate în cadrul lucrării:

- Tipul bazei de date este un factor important în ceea ce privește eficiența îndeplinirii rolului de monitorizare a abuzului și neglijării împotriva copilului.

- Setul de indicatori are o importanță majoră în ceea ce privește eficiența îndeplinirii rolului de monitorizare a abuzului și neglijării împotriva copilului.

- Claritatea definițiilor și operaționalizarea lor contribuie atât la asumarea responsabilităților din partea instituțiilor cât și la obținerea de date valide și compatibile între sectoare.

- Lipsa instrumentelor standardizate conduce la subraportare, identificare deficitară și intervenții neadecvate.

- Colaborarea interinstituțională bine reglementată prin proceduri locale conduce la îmbunătățirea intervenției.

- Potențialul resurselor familiale și comunitare nu sunt explorate suficient în cadrul intervenției.

- Modelul de răspuns dominant în sistemul românesc de protecție a copilului este modelul medical îmbinat cu cel ecologic.

- Perspectiva sănătății publice este ignorată în mare măsură iar perspectiva drepturilor copilului este perspectiva dominantă la nivel legislativ, dar în practică se realizează doar într-o mică măsură.

LIMITE ALE CERCETĂRII EMPIRICE, CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În cadrul lucrării am abordat teme legate de răspunsul sistemului românesc de protecție a copilului la cazurile de abuz și neglijare, porinind de la contextul politicilor internaționale și europene din domeniu până la contextul instituțional-legislativ și mecanismele de funcționare ale sistemului în România.

Limite care țin de tematicile și de metodologia cercetărilor:

- Nu s-a realizat o investigație privind atitudinile și atribuțiile profesioniștilor în ceea ce privește motivele abuzului și neglijării, despre care se cunoaște că este un factor relevant în realizarea intervenției. Cu toate acestea, am tras câteva concluzii precaute urmând un raționament inductiv, bazându-ne pe caracterul intervențiilor realizate;
- Modelele de decizie nu au fost cercetate la nivelul conducerii instituțiilor de protecție, unde se iau deciziile propriu-zise privind separarea copilului de familie, ci doar la nivelul profesionistului care instrumentează cazul și propune măsura către conducere;
- Nu am analizat teme relevante cum ar fi evaluarea de servicii specializate în domeniul maltratării copilului, care ar fi putut oferi mai multe informații în privința eficienței intervenției;
- Dat fiind faptul că, împărțirea grupului după categoriile de bază, urmărind vârsta, genul și forma maltratării au rezultat în subgrupe cu număr mic de cazuri, compararea grupelor nu a fost realizată. Astfel, am folosit doar statistică descriptivă, însă investigarea relațiilor dintre diferiți factori de risc și protectivi nu a fost posibilă;
- Nu am cuprins în universul cercetării copiii și familiile lor, care au intrat în contact cu diferite servicii de protecție a copilului pentru a evalua impactul intervențiilor din punctul lor de vedere;
- Nu am investigat respectarea dreptului de participare al copilului în ceea ce privește măsurile de protecție precum și în celelalte procese care îl/o afectează în urma intervențiilor întreprinse de sistemul de protecție;
- Nu am cercetat practicile comunitare, endogene de protecția copilului, care pot contribui la bunăstarea copilului în comunitate și constitui resurse valoroase din

perspectiva sistemului formal de protecție a copilului;

Acceptând că fiecare sistem are mai multe modele teoretice la baza funcționării sale (Cameron et. al, 2007), modelele teoretice pe care le-am prezentat, le-am identificat într-o oarecare măsură în răspunsul sistemului românesc la maltratarea copilului. Înțelegerea acestora este importantă pentru a releva punctele tari, cât și neconcordanțele care există în funcționarea unui astfel de sistem. Neconcordanțele pot fi interpretate ca diferențe dintre politicile explicite, asumate oficial de guverne și practicile din teren care au de fapt la bază, pe lângă procedurile instituționale și cunoștințele profesionale ale specialiștilor, asumptii privind cauzele abuzului și maltratării copilului, rolul și responsabilitatea statului în ceea ce privește protecția copilului și relația dintre public și privat. Aceste neconcordanțe pot apărea și în urma unor evoluții guvernate de presiuni externe societății, precum în cazul României inițiativele de modernizare ale Uniunii Europene (Negoiță, 2010; Krueger et al., 2014), întâlnite în situații în care procesele de schimbare ale sistemului nu iau în considerare condițiile locale și sistemele endogene (comunitare) de protecție a copilului.

Pentru a stabili cadrul mai larg în care are loc răspunsul la maltratarea copilului, am prezentat aspectele generale ale sistemului românesc de protecție, având în vedere dimensiunea istorică a evoluției sale, direcția principală de evoluție fiind către dezvoltarea unor servicii complexe adaptate nevoilor copiilor, urmând perspectiva drepturilor copilului. În acest cadru s-au formulat ca obiective majore restructurarea sistemului rezidențial prin închiderea instituțiilor mari, dezvoltarea îngrijirii de tip familial și prevenirea separării copilului de familie. Aceste obiective s-au menținut până astăzi, întrucât instituțiile mari încă nu au fost toate restructurate, mai ales cele care adăpostesc copii și tineri cu dizabilități, iar cauzele principale ale preluării copiilor de către sistemul de protecție nu au suferit modificări majore, sărăcia familiilor și dizabilitatea continuând să fie factori majori ai ocrotirii copiilor în afara propriilor familii. Cu toate acestea se pot observa trenduri ca: scăderea numărului copiilor cu măsură de protecție, creșterea numărului copiilor care beneficiază de servicii de prevenire, scăderea procentului copiilor în îngrijire de tip rezidențial, respectiv creșterea procentului copiilor din îngrijire familială.

Performanța sistemului prin prisma indicatorilor mai sus menționați arată o evoluție pozitivă. Dacă ne uităm însă la situația maltratării, vedem că numărul cazurilor sesizate anual rămâne oarecum constant, iar intervenția sistemului în cazurile analizate prin cercetare nu demonstrează o îmbunătățire clară a situației copiilor care intră în atenția sistemului.

Analizând evoluția în context social, istoric și geografic, cauza încetinerii dezvoltării sistemelor de protecție în regiune este localizată în trei factori: investiții financiare insuficiente, lipsa profesionalizării și a asumării responsabilităților din partea instituțiilor și profesioniștilor și lipsa utilizării cercetării și evaluării impactului, în vederea stabilirii unor legături directe între servicii și nevoi (Anghel et al., 2013). Cele mai importante critici ale procesului de reformă care a urmat schimbarea legislativă din 1997 se referă pe de o parte la ritmul descentralizării care a fost mult prea accelerat, depășind capacitatea autorităților responsabile atât din punct de vedere financiar cât și de management, pe de alte parte se evidențiază discrepanțele evidente dintre politici, reglementări și implementarea acestora în practică (IMAS, 2004; Megheru, 2010).

Pentru a înțelege mai bine și a putea evalua reacțiile autorităților publice la situațiile de rele tratamente ale copiilor am folosit abordarea sistemică și am ales două elemente de bază al sistemului de protecție, adică *monitorizarea sistemului de date* și *managementul de caz*, domenii în care am realizat cercetări proprii, empirice. În cadrul celor două cercetări s-a evidențiat și modul în care aceste două elemente se relaționează între ele, condiționând reciproc funcționarea eficientă: un sistem de monitorizare a datelor privind abuzul și neglijarea nu poate funcționa eficient dacă pe parcursul managementului de caz nu se colectează date relevante din punct de vedere al fenomenului abuzului, iar managementul de caz este îngreunat în lipsa unei baze de date intersectoriale și centralizate cel puțin la nivel județean.

În ceea ce privește ipoteza că, tipul bazei de date constituie un factor care influențează eficiența îndeplinirii rolului de monitorizare a CAN, putem spune pe baza cercetărilor realizate că sistemul național actual care adună cifrele decalare de județe pe indicatorii prestabiliți, care nu pornesc de la cazuri ca unitate de operare, nu este capabil să permită o monitorizare reală și conducă la generarea de noi statistici mai rafinate.

În cazul CMTIS, un sistem de date centrat pe cazurile de copii preluați în sistemul de protecție a copiilor, care constituie un potențial real pentru o monitorizare adevărată, prima problemă care se ridică este cea a siguranței datelor. CMTIS conține toate datele de identificare ale copiilor din sistemul de protecție, fără a utiliza un sistem de codificare. În sistemele de monitorizare centrate pe caz măsurile privind securitatea datelor cu caracter personal este foarte strict reglementată, măsurile de siguranță se referă atât la codificarea datelor, cât și la accesul la baza de date numai pentru persoanele abilitate. Presupunerea privind importanța majoră adusă de sistemul de monitorizare centrat pe caz nu s-a adeverit,

așa că se poate spune că, CMTIS, în forma sa actuală nu aduce multe informații în plus la nivel național, fiindcă nu conține indicatori analitici legați de maltratare (date privind incidentul, consecințele violenței, nevoile copilului, situația familiei, date despre agresor). Astfel, cu toate că mentenanța și alimentarea bazei cu date, necesită un efort considerabil, atât financiar cât și uman din partea sistemului de protecție, acest sistem informatic oferă prea puține avantaje. Capitolele care au o utilitate din punctul de vedere a managementului, cele care se referă la *personal* și *finanțare*, sunt din păcate neglijate de către agențiile responsabile de introducerea datelor în sistemul electronic. Așadar, putem să concludem că existența în sine a unui sistem de monitorizare centrat pe cazuri nu este suficient pentru realizarea unei monitorizări reale, dacă sistemul nu folosește indicatorii care sunt dovedite științific ca fiind relevanți și sensibili la diferite aspecte ale fenomenului violenței.

Dacă ne uităm la statisticile naționale privind victimele abuzului și neglijării începând cu anul 2000³ (doar de la această dată există o bază de date la nivel național) observăm că numărul copiilor care au fost înregistrați ca suferind de o formă de abuz sau neglijare rămâne relativ constant. Pe de altă parte aflăm din interviuri, că în opinia specialiștilor numărul nu reflectă realitatea de pe teren și că există o subraportare considerabilă de la nivelul localităților, unde reprezentanții primăriilor, personalul medical sau cel educațional nu recunosc abuzul (Adriana Farcaș, teză de doctorat nepublicat). Așadar, în ceea ce privește validitatea datelor, se ridică două probleme: la nivel central există suspiciunea că raportarea încă nu se face corect, așadar datele la nivel național nu oglindesc cu precizie numărul cazurilor identificate; la nivel județean încrederea în propriile date în ceea ce privește fenomenul abuzului este relativ mică, motivul cel mai des invocat fiind neraportarea de la nivelul primăriilor. Rezultatul este concludent cu raportul UNICEF privind „copiii invizibili”, care apreciază că, cea mai răspândită vulnerabilitate a acestor copii este neglijarea sau abuzul, care afectează peste jumătate din copiii „invizibili” însă această vulnerabilitate este evaluată cel mai inexact de către asistenții sociali, fiind mult subapreciată (Stănculescu, 2013, p. 8).

Pe de alt parte tot din interviuri aflăm că, nici sistemul de înregistrare a DGASPC nu este capabil să se autosesizeze și să depisteze alte cazuri de violență decât cele care îi sunt raportate ca atare. Știm că, de foarte multe ori motivul pentru care familiile sau societatea civilă apelează la diferite servicii publice acoperă de fapt o situație de maltratare,

și ar fi nevoie de o evaluare de tip screening ca să se identifice situația de abuz la toate cazurile care vin în contact cu serviciile sociale (Bianchi et al., 2007). Din cercetare avem date contradictorii: pe de o parte din cercetarea cantitativă reiese că un procent ridicat de direcții au un sistem de screening, însă din interviuri reiese că nu se face screening. Mai mult decât atât, în cazul județului care a fost supus studiului de monitorizare a reieșit că, dacă în cazul unui copil se cere instituirea măsurii plasamentului – fie de către îngrijitori, fie de către SPAS - indiferent de motivul care stă la baza cererii, cazul este înregistrat la Serviciul Plasament, nu este evaluat din punctul de vedere al maltratării, și nu ajunge să fie înregistrat ca și abuz și în consecință nici nu primește servicii de recuperare, chiar dacă ar fi cazul.

Problema evaluării corecte și a înregistrării abuzului s-a ridicat atât la nivelul DGASPC, cât și la SPAS: nu există o procedură standard de evaluare a copilului beneficiar al unei măsuri speciale de protecție din punct de vedere al traumelor suferite (așa se explică probabil și procentul mic al abuzului și neglijării identificat ca și motiv de separare a copilului de familie), iar instrumentele de lucru folosite în evaluarea inițială în cele mai multe cazuri nu conțin întrebări de filtrare pentru situațiile de violență. Astfel, cazurile sunt catalogate ca fiind de tip abuz sau neglijare doar dacă sunt semnalate ca atare. Această ignorare a aspectelor privind violența se întâmplă în ciuda creșterii competențelor generale ale personalului din direcțiile generale de asistență socială și protecție a copilului și a primăriilor, în sensul absolvirii unei forme de învățământ superior și eventual a unor cursuri de calificare, fără însă ca acestea să ofere vreo formare specifică privind munca cu copilul expus violenței. Astfel, profesioniștii nu sunt pregătiți să recunoască semnele abuzului, iar în lipsa unor instrumente de lucru specifice pentru maltratare, care să conțină întrebări de filtrare, șansa de a identifica abuzul sau neglijarea la un „caz social” este mică.

Există neconcordanțe legislative în ceea ce privește rolul SPAS în semnalarea cazurilor și evaluarea inițială. Pe de o parte legea nu distinge între diferitele nivele ale gravității abuzului și măsuri întreprinse în funcție de asta, și instituția care face evaluarea inițială. SPAS are obligația semnalării tuturor cazurilor de abuz identificate, însă în realitate se semnalează doar cazurile care sunt considerate grave și depășesc competențele legale și profesionale SPAS. Obligația de raportare nu se respectă în totalitate, ceea ce conduce de asemenea la slăbirea validității datelor la nivel județean și național.

Din analiza de documente a reieșit că există o insuficientă armonizare a legislației din punctul de vedere al definițiilor și operaționalizării acestora și corelarea acestora cu instrumentele de monitorizare. Este nevoie de corelarea definițiilor în ceea ce privește

maltratare copilului, folosite în cadrul diferitelor sectoare (cel social, justiția, sănătatea, educația), includerea unor puncte comune în bazele de date ale acestora și încheierea protocoalelor între diferitele sectoare privind colectarea și integrarea datelor atât la nivel central, cât și cel județean. Așa cum au formulat experții intervievați și cei care au completat chestionarele, setul de variabile incluse în instrumentul de monitorizare este incomplet în ceea ce privește fenomenul abuzului. Pe de altă parte, atât pentru creșterea capacității de monitorizare cât și pentru îmbunătățirea managementului de caz este important să fie integrate bazele de date de la serviciul de monitorizare și cel de la serviciul de abuz.

Este important așadar să fie create premisele unei înțelegeri comune a abuzului și neglijării pentru diferitele sectoare prin crearea și adoptarea unor definiții și mecanisme de raportare comune/compatibile. Așadar, ipoteza conform căreia claritatea definițiilor și operaționalizarea lor contribuie atât la asumarea responsabilităților din partea instituțiilor cât și la obținerea de date valide și compatibile între sectoare este confirmată de cercetările din cadrul tezei.

Un sistem precum Setul Minimal de Date privind Copilul Abuzat și Neglijat, poate să servească ca model de îmbunătățire a sistemului de monitorizare, care ar structura inclusiv colaborarea inter-instituțională necesară în protecția copilului. Ca urmare, propunem revizuirea unui set de indicatori demografici care să servească la îmbunătățirea sistemului de monitorizare a cazurilor de maltratare la nivel național.

Ipoteza conform căreia lipsa instrumentelor standardizate conduce la subraportare, identificare deficitară și intervenții neadecvate a fost confirmată de prezenta cercetare, scoțând în evidență faptul că este necesară dezvoltarea instrumentelor de lucru standardizate și unitare la nivel național care să faciliteze screening-ul, evaluarea și înregistrarea cazurilor de abuz precum al ghidurilor de implementarea definițiilor și metodologiilor.

În ceea ce privește colaborarea interinstituțională, cu toate că există reglementări legislative care încearcă să ofere un cadru de acțiune comună, aspectele subiective prevalează. Astfel, fără o abordare colaborativă, intervențiile rămân adesea fragmentare, respectiv pot apare suprapuneri și rămân lacune în sistem. Reglementările legislative nu pot înlocui procedurile locale elaborate printr-un proces participativ care ar putea conduce la îmbunătățirea intervenției.

Studiul calitativ în ceea ce privește managementul de caz confirmă acest lucru, cooperarea fiind considerată unul dintre factorii de succes, respectiv lipsa ei este identificată

ca fiind un factor care conduce la eșec. Claritatea rolurilor, feed-back constant, reciprocitate, asumarea responsabilităților, cunoașterea mai bună între profesioniști, formarea unui limbaj comun în cadrul sectorului dar și intersectorial, sunt factorii care conduc la o cooperare bună. Procedurile locale pot fi clarificate dacă rolurile sunt clarificate la nivel legislativ.

Modelul de răspuns dominant în sistemul românesc de protecție a copilului este modelul medical, cu elemente din modelul ecologic. Urmărind cu atenție rezultatele ambelor cercetări, atât componentele calitative cât și cele cantitative, putem să concluzionăm că răspunsul sistemului de protecție se rezumă la intervenții care țintesc în mod principal copilul și îngrijitorului primar respectiv părinte, bunici, alte persoane care îngrijesc copilul. Serviciile care se oferă sunt preponderent medicale și psihologice, ceea ce poate să însemne că abordarea cazurilor caută defecte de personalitate ale persoanelor care îngrijesc copiii. Intervenția prea puțin se axează pe mobilizarea resurselor familiale și comunitare, conform rezultatelor cercetărilor în jur de 10% dintre copiii separați sunt în plasament familial la rude. În ceea ce privește intervenția propriu-zisă, având în vedere și limitările cercetărilor, care nu au vizat evaluarea impactului intervenției din perspectiva copilului și familiei în beneficiul căruia această se realizează, avem motive să concludem că, potențialul resurselor familiale și comunitare nu sunt explorate suficient de bine de către profesioniști. Cu toate că cercetările evidențiază importanța resurselor familiare și comunitare și importanța intervențiilor care vizează creșterea capacității familiei și a persoanelor de sprijin, cercetarea din cadrul tezei arată că serviciile la care sunt orientate familiile sunt cele de sănătate mintală și consiliere psihologică. Aproximativ 30% dintre copiii care au suferit de maltratare sunt separați de familie. Nu avem informații ce fel de servicii au fost oferite acestora, sau dacă au fost oferite servicii pentru prevenirea separării. Tipul de servicii acordate indică prezumpția că, cauzele abuzului trebuie identificate la nivelul caracteristicilor îngrijitorului și al abuzatorului, care de altfel se suprapun în cazul rezultatelor noastre într-un procent de 54% (vezi anexa III).

Nu există evidențe că intervenția s-ar baza pe resursele comunitare sau că s-ar adapta la diferite specificități ale comunității din care provine copilul. La evaluarea riscului și nevoilor copilului și familiei nu s-au putut pune în evidență instrumente prin care să fie implicați cei direct interesați, anume copii și membrii familiilor lor. Deși comunitatea marginalizată este considerată factor de risc, nu avem informații că ar exista inițiative din partea sistemului public de a interveni la acest nivel comunitar.

Există inițiative de colaborare pentru managementul cazurilor cu sectorul educațional, de sănătate, poliție, ONG-uri, diferiți furnizori de servicii care sunt prezenți în comunitate.

Nu am găsit evidențe însă în ceea ce privește o abordare sistemică și integrativă dintre diferite sectoare și nivele de colaborare. S-a evidențiat însă nevoia pentru asta din partea unor profesioniști.

În ceea ce privește evidențierea folosirii perspectivei sănătății publice, cercetările au relevat lipsa acestei abordări la momentul actual. Sistemul actual de monitorizare nu permite stabilirea mai clară a factorilor de risc și de protecție, care să ghideze profesioniștii în intervenție. În același timp, lipsa instrumentelor de screening, evidențiată mai sus conduce la identificare deficitară a cazurilor de abuz și neglijare. Lipsa datelor în ceea ce privește consecințele abuzului și maltratării relevă de asemenea faptul că, intervenția și tratamentul nu este în strânsă legătură cu nevoile, ci mai degrabă se bazează pe resursele limitate care sunt la îndemâna specialiștilor.

La rândul lor, cercetările calitative au relevat faptul că perspectiva drepturilor copilului este dominantă în România la nivel legislativ, însă în practică aceasta se realizează doar într-o mică măsură. Putem observa eforturile care s-au depus de-alungul timpului pentru construcția unui sistem complex de protecție a copilului, însă autoritățile publice nu-și asumă într-un mod real responsabilitățile de a garanta respectarea drepturilor fiecărui copil. Lipsa mecanismelor de control și răspundere, prezentă în administrația publică în general pune amprenta și asupra sistemului de protecție a copilului, ignorând atât situația copiilor cei mai vulnerabili sau ai „copiilor invizibili” (Stănculescu, 2014) cât și ai celor care suferă de maltratare în instituții de ocrotire sau în propriile familii din clasa de mijloc.

Recomandări pentru îmbunătățirea răspunsului sistemului de protecție a copilului la cazurile de abuz și neglijare

În baza concluziilor formulate ca urmare a analizelor de documente, ale interviurilor și dosarelor copiilor realizate pe seama și în cadrul sistemului românesc de protecție a copilului, evoluția în continuare a sistemului de protecție a copilului trebuie să urmeze evoluțiile pe plan internațional, respectiv european. Strategia Consiliului Europei pentru drepturile copilului 2016-2021 tresează în continuare liniile directoare care urmăresc dezvoltarea într-o manieră integrată cu abordare sistemică. Acțiunile pe care autoritățile, ca responsabili de drept ar trebui să le întreprindă ar putea fi grupate conform următoarelor direcții:

Formarea de personal

S-a evidențiat importanța formării continue a personalului în mai multe domenii:

a. în ceea ce privește colectarea datelor, modalitățile și beneficiile analizei lor atât la nivel județean, cât și la nivel central;

b. identificare maltratării, evaluarea riscului, a consecințelor traumei și a nevoilor de recuperare; c. munca cu resursele familiale și comunitare disponibile prin practici restaurative;

d. în domeniul violenței structurale pentru a înțelege cauzele structurale ale abuzului și formarea asistenței sociale anti-opresive;

e. aspecte ale interculturalității pentru a înțelege mai bine aspectele culturale și nevoile diferențiate în vederea realizării unor intervenții care au la bază mecanismele endogene de protecție ale comunității;

f. includerea persoanelor de conducere, inclusiv a celor de la nivelul de management de vârf al instituțiilor de protecție (DGASPC, SPAS) în activități de formare cu specificul bazelor de date, dar și în tematici specifice lucrului cu cazurile copiilor expuși violenței

Dezvoltarea continuumului de servicii

g. creșterea accesului copiilor și familiilor din mediul rural la servicii de asistență socială și terapeutice necesare pentru recuperarea din trauma cauzată de maltratare, luând în considerare angajarea unor asistenți sociali, respectiv mediatorii comunitari pentru comunitățile defavorizate și posibilitatea creării unor echipe mobile de intervenție;

Dezvoltarea sistemului de monitorizare

h. introducerea unui sistem de monitorizare bazat pe cazuri, care include un set minim date privind maltratarea copilului care să fie folosit intersectorial, pe baza unor protocoale interinstituționale;

i. Securizarea CMTIS și dezvoltarea lui cu date relevante din punct de vedere al managementului cazurilor de maltratare, precum și activarea secțiunilor de personal și finanțare; sau preluarea unui nou sistem de date care să opereze cu seturi complexe de date adaptate problematicii copiilor expuși violențelor de orice fel și care să permita colaborarea între servicii și dezagregarea datelor.

j. clarificarea definițiilor folosite în sectorul judiciar și cel social, în vederea

compatibilizării lor;

Dezvoltarea unor instrumente de lucru

k. revizuirea standardelor și metodologiilor în vigoare și elaborarea unui set de instrumente pentru specialiștii din protecția copilului aplicabile la nivel național, după cum urmează:

1* proceduri de referire a cazurilor de maltratare de către profesioniștii care au obligația de raportare;

2* proceduri de lucru intra- și inter-agenții de-a lungul întregului proces de management în cazurile de expunere a copiilor la rele tratamente de orice fel;

3* efectuarea sistematică a evaluării riscurilor la care este expus orice copil pentru care s-a făcut o sesizare, respectiv o referire către DGASPC, sau un raport de abuz, neglijare, exploatare sau trafic;

4* stabilirea de coordonate clare ale evaluării și adoptarea unui instrumentar comun specialiștilor, aplicabil la nivel național, pentru evaluarea nevoilor copilului și ale familiei sale;

5* stabilirea unui set de criterii privind luarea deciziilor în interesul superior al copilului;

6* stabilirea coordonatelor unui plan de intervenție și a modalităților de implicare a resurselor comunitare;

7* în momentul actual, lipsa datelor demografice și imperfecțiunile sistemului actual de monitorizare nu permit o analiză de finețe a datelor și identificarea grupurilor cu risc mărit de expunere la rele tratamente;

Integrarea sistemului de protecție a copilului în procesele de dezvoltare social și economică

l. formarea decidenților de la nivelul autorităților locale în ceea ce privește dezvoltarea inclusivă, cu focus pe drepturile copilului;

m. promovarea intervențiilor bazate pe rețea și facilitare instituțională pentru o colaborare reală

BIBLIOGRAFIE

- Alexandrescu, G. & Munteanu, D. (Eds.). (2004). *Drepturile copiilor între principii și realitate. Organizația Salvați copiii*, Bucharest: Speed Promotion
- Alexandru, M. L. (2008). *Reforma sistemului de protecție a copilului și a familiei în România*. București: Editura Universității.
- Aligica, P.D. (2003). Operational codes, institutional learning and the optimistic model of post-Communist social change Conceptual criticism and empirical challenges from a Romanian case study. *Communist and Post-Communist Studies* 36 (2003) 87–99
- Anda, R.F., Croft, J.B., Felitti, V.J., Nordenberg, D., Giles, W.H., Williamson, D.F. Giovino G.A. (1999). Adverse childhood experiences and smoking during adolescence and adulthood. In.: *Journal of the American Medical Association*. Vol. 282. pg. 1652-1658.
- Anghel, R., Herczog, M., Dima, G. (2013). The challenge of reforming child protection in Eastern Europe: The cases of Hungary and Romania *Psychosocial Intervention* 22. 239-249
- Antal, I., Roth, M., Mezei, E., Dávid-Kacsó, A., Voicu, C., Szász, R. (2012). The Balkan Epidemiological Study on Child Abuse and Neglect (BECAN) in Romania, *Revista de Asistență Socială*, anul XI, 2/2012
- Bainham, A. (2009). [The Politics of Child Protection in Romania](#). *The International Journal of Children's Rights*. Vol.17(4). pg.527-542
- Bell, M., Wilson, K. (2003). *The practitioner's guide to working with families*. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Bentovim, A., Cox, A., Bingley-Miller, L. & Pizzey, S. (2010) Safeguarding Assessment and Analysis Framework: Evidence Based Approaches to Assessing Harm, The Risk of Future Harm and Prospects for Intervention. York: Child and Family Training.
- Bentovim, A., Cox, A., Miller, L. B., Pizzey, S. (2009). *Safeguarding children living with trauma and family violence*. London, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Bentovim, A., Gray, J. (ed.)(2015) *Eradicating child maltreatment*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Berrick, J.D. (2011). *Trends and issues in the U.S. child welfare system* in Gilbert, N., Parton, N., Skivenes, M. (Eds.) (2011). *Child Protection Systems: International Trends and Orientations*. New York: Oxford University Press
- BETTER CARE NETWORK, UNICEF (2009). *Manual for the Measurement of Indicators for Children in Formal Care*, New York,

http://www.unicef.org/protection/Formal_Care20Guide20FINAL.pdf Accesat la data de 30.03.2016

- Bianchi, D. (ed.) (2007). *Review on national systems of statistics and registration on child abuse*. http://www.cittasostenibili.minori.it/down/Child_abuse_gen2007.pdf Accesat la data de 30.03.2016
- Binggeli, N., Hart, S., Brassard, M. (2001). *Psychological Maltreatment: A Study Guide* Thousand Oaks: Sage Publications.
- Bissell, S., Boyden, J., Cook, P. and Myers, W. (2007). *Rethinking Child Protection from a Rights Perspective: Some Observations for Discussion. Unpublished White Paper*. International Child Protection and Rights Consortium.
- Boothby, N. (2011). Data Surveillance in Child Protection Systems Development: An Indonesian Case Study. *Child Abuse & Neglect*. pg. 12, 35.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss*. New York: The Basic Books
- Brătianu, I., Roșca, C.(2005). *Copilul institutionalizat între protecție și abuz*. Iași: Lumen
- Bronfenrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Browne, K., Cârțână, C., Momeu, L., Păunescu, G., Petre, N. & Tokay, R. (2001). *Copilul abuzat și neglijat în România. Studiu național. Prevalență, factori de risc, modalități de prevenire și intervenție*. Agenția Națională pentru protecția drepturilor copilului, Banca mondială, Organizația Mondială a Sănătății, UNICEF, București
- Cameron, G., Freymond, N., Cornfield, D., & Palmer, S. (2007). *Positive possibilities for child and family welfare: Expanding the Anglo-American child protection paradigm*. In G. Cameron, N. Coady, & G. R. Adams (Eds.), *Moving Toward Positive Systems of Child and Family Welfare: Current Issues and Future Directions*. Kitchner, ON: Wilfrid Laurier University Press
- Câmpean, C., Constantin, P., & Mihalache, E. (2010). *Resurse și nevoi de suport în integrarea socială a copiilor și tinerilor protejați în serviciile rezidențiale de protecție a copilului* Iași: Fondul Român de Dezvoltare Socială.
- Cojocaru, D. (2007). [Evoluția sistemului de protecție a copilului din România](#). *Revista de Cercetare și Intervenție Socială*. Issue 18, pp. 31-46.
- Cojocaru, Ș. (2008). Child protection in Romania after the fall of communism: challenges for the development of community social services. *International Journal of Environmental Studies*, 65:4, 515-527
- Cojocaru, Ș., Cojocaru, D. (2008). *Managementul de caz în protecția copilului*. Iași:

Polirom.

- Cojocaru, Ș., Cojocaru, D., Bunea, O. (2009). Evaluarea serviciilor din perspectiva managementului de caz. Biroul pentru strategii, programe și proiecte în domeniul asistenței sociale și protecției copilului, DGASPC Bacău, *Social Research Reports*, 2009, vol. 5, pp. 1-58
- Council of Europe (1950). European Convention of Human Rights. http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf Accesat la data de 30.03.2016
- Council of Europe (2007). Convention on Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse http://www.coe.int/t/dg3/children/1in5/Source/Lanzarote%20Convention_EN.pdf Accesat la data de 30.03.2016
- Council of Europe (2009). Policy guidelines on integrated national strategies for the protection of children from violence http://srsg.violenceagainstchildren.org/sites/default/files/political_declarations/COERecommendationprotectionofchildrenENG.pdf Accesat la data de 30.03.2016
- Council of Europe (2016). [Council of Europe Strategy for the Rights of the Child \(2016-2021\)](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM%282015%29175&Language=lanEnglish&Ver=final&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383&direct=true) <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM%282015%29175&Language=lanEnglish&Ver=final&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383&direct=true> Accesat la data de 30.03.2016
- Creighton, S. J., Neil, R. (1995). *Voices of Childhood*. London: NSPCC.
- Crosson-Tower, C. (2005). *Understanding child abuse and neglect*. Boston, London: Allyn and Bacon
- Dehn, J., Ritva, R., Svensson, J. (2003) *Survey Tools for Assessing Performance in Service Delivery, Toolkit for Evaluating the Poverty and Distributional Impact of Economic Policies* http://siteresources.worldbank.org/INTPSIA/Resources/490023-1121114603600/12933_chapter9.pdf Accesat în data de: 03.03. 2016
- Department of Health and Social Security (1974). Report of the Committee of Inquiry into the Care and Supervision Provided in Relation to Maria Colwell, London
- Dickens, J. (2002) The paradox of inter-country adoption: analysing Romania's experience as a sending country, *International Journal of Social Welfare* 11, 1, 76-83.
- Dickens, J., Serghi, C. (2000) Attitudes to child care reform in Romania: Findings from a survey of Romanian social workers, *European Journal of Social Work*, 3:3, 247-260

- Dima, G. (2013). *Serviciile sociale în România*. Fundația pentru o Societate Deschisă. http://www.ies.org.ro/library/files/raport_serviciile_sociale_in_romania_rolul_actoril_or_economiei_sociale.pdf Accesat în data de: 03.03. 2016.
- Dingwall, R., Eekelar, J., Murray, T. (2014) *The Protection of Children: State Intervention and Family Life*. Louisiana: Quid Pro Books
- Espring-Andersen, G., (1993). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. New Jersey: Princeton University Press.
- European Commission (2006). *Towards an EU Strategy on the Rights of the Child* <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0367:FIN:en:PDF> accesat la date de 30.03.2016
- European Commission (2011). *An EU agenda for the rights of the child* <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52011DC0060&from=en> accesat la date de 30.03.2016
- European Commission (2015). *Coordination and cooperation in integrated child protection systems* http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/2015_forum_roc_background_en.pdf accesat la date de 30.03.2016
- European Parliament and Council of European Union Directive 2012/29/EU *establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA* <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0057:0073:EN:PDF> accesat la date de 30.03.2016
- European Union (2000). *Charter of Fundamental Rights of the European Union* <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> Accesat la data de 30.03.2016
- European Union Agency for Fundamental Rights (2014). *Violence against women: an EU-wide survey*. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf Accesat la data de 30.03.2016
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2014). *Violence against women: an EU-wide survey*. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf accesat în data de 30.03.2016
- Eynon, A., Lilley, S. (2010). *Strengthening national child protection systems in emergencies through community-based mechanisms: A discussion paper*. London: Save the Children UK. <http://childprotectionforum.org/wp/wpcontent/uploads/downloads/2012/05/Communi>

- Fallon , B., Trocmé , N. & MacLaurin , B. (2011). Should child protection services respond differently to maltreatment, risk of maltreatment, and risk of harm? *Journal of Child Abuse & Neglect*. Vol.35: pg. 236–239.
- Felitti, V.J., Anda, R.F., Nordenberg, D., Williamson, D.F., Spitz, A.M., Edwards, V., Koss, M.P. (1998). The relationship of adult health status to childhood abuse and household dysfunction relationship. In.: *American Journal of Preventive Medicine*, Vol. 14. pg. 245-258.
- Fitch, D. (2006). Examination of the Child Protective Services Decision-Making Context with Implications for Decision Support System Design. *Journal of Social Service Research*. Vol. 32 4. pg. 117-134.
- Fluke, J., Tonmyr, L., Gray, J., Bianchi, D., Halifax, J., Kim, C. (2008). *The ISPCAN working group on Data Collection. Frameworks for international comparison of child maltreatment data*. In: World Perspectives on Child Abuse, 8th. ed.: Daro D. West Chicago (IL): International Society for Prevention of Child Abuse & Neglect. pg. 48-66.
- Frank, A.W. (1981). *Legal and therapeutic formulations of child abuse*. In H.H. Irving (Ed.) Family law: An interdisciplinary perspective (pp. 169-184). Toronto, Canada: Carswell.
- Garbarino, J., Gilliam, G. (1980). *Understanding abusive families*. Chicago: Lexington Books
- Geeraert, L.[W.](#), [Noortgate](#), V., [Grietens](#), H., [Onghena](#), P. (2004). *The Effects of Early Prevention Programs for Families with Young Children at Risk for Physical. Child Maltreatment*. Vol. 9. pg. 277-291.
- Gelles, R. J. (1975). The Social Construction of Child Abuse. *American Journal of Orthopsychiatry*, Vol. 46, 580-590.
- George, C. (1996). A representational perspective of child abuse and prevention: internal working models of attachment and care giving. *Child Abuse and Neglect*. Vol. 20(5). pg. 411-24
- Gibbons, J. | Bell, C. & Conroy, S. (1995). *Operating the child protection system: a study of child protection practices in English local authorities*. London: HMSO
- Gibbons, J., Conroy, S., Bell, C., (1995). *Operating the child protection system*. London:HMSO
- Gil, D. (1971) Violence against Children. *Journal of Marriage and Family*, Vol. 33, No. 4,

Special Double Issue: Violence and the Family and Sexism in Family Studies, Part 2, pp. 637-648

- Gilbert, N., Parton, N., Skivenes, M. (Eds.) (2011). *Child Protection Systems: International Trends and Orientations*. New York: Oxford University Press
- Gilbert, N.(ed.) (1997). *Combating Child Abuse: International Perspectives and Trends*. New York: Oxford University Press.
- Giovannoni, J. M. & Becerra, R. M . (1979). *Defining child abuse* . New York: Free Press.
- Gough, G., Lynch, M. A. (2000). Prevalence, Identification and Assessment. *Child Abuse Review*. Vol. 9. Pg. 305–309.
- Grădinaru, C. și Stănculeanu, D. (2013). *Abuzul și neglijarea copiilor în familie: studiu sociologic la nivel național*. Organizația Salvați Copiii. București: Speed Promotion.
- Gray, E., Cosgrove, J. (1985). Ethnocentric perception of childrearing practices in protective services. *Child Abuse & Neglect*. Vol. 2. 9(3). pg. 389-96.
- Greenwell, K. F. (2001). *Child Welfare Reform in Romania: Abandonment and De-institutionalization 1987-2000*. Bucharest: US Agency for International Development.
- Grey, E., [Cosgrove J.](#) (1985). Ethnocentric perception of childrearing practices in protective services. *Child Abuse and Neglect*. 9(3):389-96.
- Gross, P. (2009). *How Much Does My Service Cost: A Guide to Unit Costing* EU Child Welfare Reform Project Georgia <http://www.crin.org/en/library/publications/how-much-does-my-service-cost-guide-unit-costing> Accesat la data de 30.03.2016
- Hammond,W. R. (2003) Public Health and Child Maltreatment Prevention: The Role of the Centers for Disease Control and Prevention. In.: *Child Maltreatment* p. 8, 81.
- Hart, S. N., Lee, Y., Wernham, M. (2011). New Age for Child Protection . General Comment 13: Why It is Important, How It Was Constructed, and What It Intends? In.: *Child Abuse & Neglect*. 35, 12, 970-978.
- Helfer, R. E. & Kempe, C. H. (1968). *The battered child*. Chicago: University of Chicago Press
- Helfer, R. E. & Kempe, C. H. (1976). *Child Abuse and Neglect*. Cambridge: Ballinger Publishing Company.
- Huston, A.C. (2002). [Reforms and Child Development](#). *The Future of Children*, 1 Jan. Vol.12(1), pp.59-77
- [James, M.](#), [Rissa, O.](#), [Ricus, E.](#) & [Kip, M.](#) (2011). Rethinking Child Protection from a Rights Perspective: Some Observations for Discussion1 Reframing child protection: A response to a constant crisis of confidence in child protection. *Children and Youth*

- Services Review*. [Vol. 33, Issue 11](#), Nov. pg. 2076–2086.
- Jones, L.M., Finkelhore, D., Kopiec, K. (2001). Why is sexual abuse declining? A survey of state child protection administrators. *Child Abuse and Neglect*. Vol 25: 1139-58
- Kim, B., Maguire, J. K. (2015). Community interaction and child maltreatment. *Child Abuse & Neglect*. Vol.41. pp.146-157
- King, M. (2005). *Moral agendas for children's welfare*, London, New York: Routledge
- Krueger, A., Thompstone, G., Crispin, V., (2014). Learning from Child Protection Systems Mapping and Analysis in West Africa: Research and Policy Implications. *Global Policy* [Volume 5, Issue 1](#), pages 47–55.
- Leroy, H. P. (1981). *The social context of child abuse and neglect*. New York: Human Sciences Press.
- Magheru, M. (2010). *Descentralizarea sistemului de protecție socială în România. O analiză focusată pe asistența socială în beneficiul celor mai vulnerabili copii și familiile lor*. Bucharest: UNICEF.
- Malcolm, P. (2002). *The Politics of Systems Theory within Social Work*. *Journal of Social Work*. Vol. 2(3). Pg. 269–292.
- Muntean, A. (2013). *Adopția și atașamentul copiilor separați de părinții biologici*. Iași: Polirom
- Neagu, M. (2015). [Children by Request: Romania's Children Between Rights and International Politics](#). *International Journal of Law, Policy and the Family*. Vol. 29(2). pg.215-236
- Negoita, M., (2010). A Model in the Desert: Modernization, Advanced Liberalism, and Child Protection Reform in Postcommunist Romania. *Politics & Society*, 38(1) 95–117
- Otway, O. (2002). Social work with children and families. In N. Parton (ed.), *Social theory, social change and social work* (pp. 152–171). London: Routledge.
- Owens, D. J., Strauss, M. A. (1975). The social structure of violence in childhood and approval of violence as an adult. *Aggressive Behavior*, 1, 193-211.
- Palmer, S. E., Brown, R. A., Rae-Grant, N. I., & Loughlin, M. J. (1999). Responding to children's disclosure of familial abuse: what survivors tell us. *Child Welfare* 78, 2, 259-282.
- Parton, N. (2011). *Thinking and Acting constructively in Child protection*. In: Social Construction and Social Work Practice. ed. Witkin, S. L. New York: Columbia University Press.
- Parton, N. (2014). *The politics of child protection*. Contemporary development stand future

directions. Basingstoke:Palgrave Macmillan

- Parton, N., (1985). *The Politics of Child Abuse*. London: Macmillan.
- Parton, N., Otway, O. (2002). [The contemporary state of child protection policy and practice in England and Wales](#). *Children and Youth Services Review*. Vol.17(5). pg.599-617.
- Pasti, V. (2000). *Un deceniu de transformări sociale în Un deceniu de tranziție Situația copilului și a familiei în România*. coord. Prof. Dr. Ioan Mihăilescu. UNICEF. București.
- Pelton, L. H. (1982). Reviewed Work: The Social Context of Child Abuse and Neglect *Education and Treatment of Children* Vol. 5, No. 2 (Spring, 1982), pp. 191-193
- Pelton, L. H. (2015). [The continuing role of material factors in child maltreatment and placement](#). *Child Abuse & Neglect*. March. Vol.41. pg.3039.
- Pemberton, S. D., Gordon, N. S. (2012). *Child rights, child survival and child poverty: the debate*. In.: Minujin, Z. A.,Nandy, S. (Eds.) [Global child poverty and well-being measurement, concepts, policy and action](#). New York: Oxford University Press
- Pinheiro, P. S. (2006). *World Report on Violence against Children*. Geneva: United Nations
- Popoviciu, S.,Birle, D., Popoviciu, I., Bara, D. (2013). Social workers' perspectives on parental engagement when children are at risk in Romanian society. *Child and Family Social Work*, 18, pp 354–364
- Pritchett, I., Weijer, F. (2010). *Fragile States. Stuck in Capability Trap?* World Development Report 2011. Background Paper http://siteresources.worldbank.org/EXTWDR2011/Resources/6406082-1283882418764/WDR_Background_Paper_Pritchett.pdf, accesat pe 26.03.2016
- Reading, R., Bissell, S., Goldhagen, J., Harwin, J., Masson, J., Moynihan, S., [Parton, N., Pais, M.S., Thoburn, J. & Webb, E.](#) (2009). Promotion of children's rights and prevention of child maltreatment. *Lancet*. Vol. 373 January 24 [http://www.thelancet.it/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(08\)61709-2/fulltext](http://www.thelancet.it/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(08)61709-2/fulltext)
Accesat in data de 30.03.2016.
- Roelen, K., (2013). Real Time Monitoring for the Most Vulnerable. *IDS Bulletin* [Volume 44, Issue 2](#), p. 50–56.
- Rotariu, T. (coord) (1996) *Expunerea minorilor la abuz și neglijare*, Cluj-Napoca: Complex, , 96 p.
- Roth M., (1999). *Protecția copilului - Dileme, concepții și metode*. Presa Universitară Clujeană. Cluj-Napoca.
- Roth-Szamoskozi, M. (1999). - *Dileme, concepții și metode în protecția copilului*, Cluj:

Editura Presa Universitara Clujeană.

Roth, M., Toma, S., (2014). The plight of Romanian social protection: addressing the vulnerabilities and well-being in Romanian Roma families. *The International Journal of Human Rights*, 18:6, 714-734

Save the Children (2010). *Building rights based national child protection systems: a concept paper to support Save the Children's work*
<http://resourcecentre.savethechildren.se/sites/default/files/documents/3250.pdf>

Accesat la data de 30.03.2016

SERA România (2013). Studiu conclusiv, bazat pe evaluarea la nivel national a DGASPC, SPAS și a altor instituții și organizații implicate în sistemul de protecție a copilului.
<http://www.sera.ro/seraromania/images/Raport-final-studiu-conclusiv.pdf> Accesat la data de 30.03.2016

Shaw, C.R., McKay, H. D. (1942). *Juvenile delinquency and urban areas: a study of rates of delinquency in relation to differential characteristics of local communities in American cities*. Chicago: University of Chicago Press.

Stănculescu, M., S. (coord.) Iamandi-Cioinaru, C., Neculau, G., Corad, B., Trocea, A. (2013). Sprijinirea copiilor „invizibili“. Al doilea raport de evaluare. București, UNICEF: Vanemonde, 2013

Ștefan Cojocaru (2008) Child protection in Romania after the fall of communism: challenges for the development of community social services, *International Journal of Environmental Studies*, 65:4, 515-527,

Svevo-Cianci, K. A. Herczog M., Krappmann, L., Cook, P. (2011). The new UN CRC General Comment 13: “The right of the child to freedom from all forms of violence” Changing how the world conceptualizes child protection. *Child Abuse & Neglect*. Vol. 35. Issue 12. Dec. pg. 979–989.

The World Bank (2005). Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA) Reports
<https://www.openknowledge.worldbank.org/handle/10986/9651> Accesat la data de 30.03.1026

Thompstone, G. (2010). *Mapping and analysis of the child protection system in Sierra Leone*. Hong Kong: Child Frontiers.

Tomescu-Dubrow, I. (2005). Children deprived of parental care as a persisting social problem in Romania. Postcommunist transformation and institutional inefficiency. *International Journal of Sociology*, 35(3), 57-84.

Tonk, G. & Adorjani, J. (2011). Analysis of the Romanian National Data System on Child

Abuse and Neglect. *Social Change Review*. Vol. 9, 1. pg. 67-86.

Tonmyr, L., De Marco, R., Hovdestad, W., & Hubka, D. (2004). Policy Makers' Perspectives on the Utility of a National Study of Child Maltreatment. *Child Maltreatment*. Vol. 9, 3. pg. 304-308.

Unger, J., Luca, R. (2014). [The Relationship Between Childhood Physical Abuse and Adult Attachment Styles](#). *Journal of Family Violence*. Vol.29 (3). pg. 223-234

UNICEF (2009). România și Convenția cu privire la drepturile copilului. <http://www.unicef.ro/wp-content/uploads/brosura-crc.pdf> Accesat la data de 30.03.2016

UNICEF, UNHCR, Save the Children and World Vision (2013). *A Better Way to Protect ALL Children: The Theory and Practice of Child Protection Systems*, Conference Report, UNICEF

UNICEF. (2008). *UNICEF Global Child Protection Systems Mapping Workshop*. http://www.unicef.org/videoaudio/PDFs/global_child_protection_workshop.pdf Accesat la data de 30.03.2016

UNITED NATIONS COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (2006) General Comment no. 8. www2.ohchr.org/english/bodies/.../GC8_en.doc. Accesat la data de 30.03.2016

UNITED NATIONS COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (2007) General Comment no.10. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.GC.10.pdf> Accesat la data de 30.03.2016

UNITED NATIONS COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (2009). Concluding observations: ROMANIA <http://www.unicef.org/romania/CRC-C-ROM-CO-4.pdf>. Accesat la data de 30.03.2016

UNITED NATIONS COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD (2011) General Comment no. 13. http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.GC.13_en.pdf Accesat la data de 30.03.2016

UNITED NATIONS GENERAL ASSAMBLY RESOLUTION (2000). *Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict*. <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPACCRC.aspx> Accesat la data de 30.03.2016

Wessells, M., Lamin, D. M., King, D., Kostelny, K., Stark, L., Lilley, S. (2012). [The disconnection between community-based child protection mechanisms and the formal](#)

[child protection system in rural Sierra Leone: Challenges to building an effective national child protection system](#). *Vulnerable Children and Youth Studies*. Vol. 7(3). pg. 211-227.

Wolfe, D. A., Yuan, L. (2001). *A conceptual and epidemiological framework for child maltreatment surveillance*. Ottawa: Minister of Public Works and Government Services Canada: Health Canada.

World Health Organization (1999). *Report of the consultation on child abuse prevention*. Geneva, 29-31 March. Geneva: WHO.

World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. (2006). *Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence*. Geneva: WHO Press.

World Health Organization, International Society for Prevention of Child Abuse (2006). *Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence and neglect*. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43499/1/9241594365_eng.pdf
Accesat la data de 30.03.2016.

Wulczyn, F. Daro, D., Fluke, J., Feldman, S., Glodek, C., Lifanda, K., (2010). *Adapting a Systems Approach to Child Protection: Key concepts and considerations*. New York: UNICEF.
http://www.unicef.org/protection/files/Adapting_Systems_Child_Protection_Jan_2010.pdf Accesat in data de 30.03.2016

Young, A. (2012). [Developments in Intercountry Adoption: From Humanitarian Aid to Market Driven Policy and beyond](#). *Adoption & Fostering*. Vol. 36(2). pg. 67-78.

Zamfir, C. (1999). *Politica socială: România 1990-1998*. București: Expert.

Zamfir, E. (2002). Direcții ale reformei de protecție a copilului și familiei, în *Revista de Asistență Socială*, nr. 2/2002

Legislație

Legea Nr. 18 din 27 septembrie 1990 pentru ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată

Legea nr. 252/2010 privind ratificarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, adoptată la Lanzarote la 25 octombrie 2007 și semnată de România la Lanzarote la 25 octombrie 2007

Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane

Legea nr. 203/2000 pentru ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor, adoptată la cea de-a 87-a sesiune a Conferinței Generale a Organizației Internaționale a Muncii la Geneva la 17 iunie 1999

Legea asistenței sociale nr. 292/2011

Legea 3/1970 privind regimul ocrotirii unor categorii de minori

Legea 108/1998 privind protecția copilului aflat în dificultate

Legea 47/1993 cu privire la declararea judecătorească a abandonului

Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției, republicată 2012

Legea 274/2004 republicată privind înființarea, organizarea și funcționarea Oficiului Român pentru Adopții. Lege nr. 274/2005 republicată

Legea Nr. 275 din 21 iunie 2004 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 12/2001 privind înființarea Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție

Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie

Convenția Nr. 182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor

Hotărârea Nr.691 din 19.08.2015 pentru aprobarea Procedurii de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate și a serviciilor de care aceștia pot beneficia, precum și pentru aprobarea Metodologiei de lucru

privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială și a modelului standard al documentelor elaborate de către acestea

Hotărârea nr. 49/2011 pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie și a Metodologiei de intervenție multidisciplinară și interinstituțională privind copiii exploatați și aflați în situații de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum și copiii români migranți victime ale altor forme de violență pe teritoriul altor state

Ordinul nr. 101 din 15 martie 2006 GHID METODOLOGIC din 15 martie 2006 de implementare a Standardelor minime obligatorii pentru Centrul maternal

Ordinul 177/2003 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii pentru telefonul copilului, standardelor minime obligatorii privind centrul de consiliere pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat, precum și a standardelor minime obligatorii privind centrul de resurse comunitare pentru prevenirea abuzului, neglijării și exploatării copilului

Ordinul Nr. 21/2004 pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial

Ordinul 24/2004 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii pentru centrele de zi